

SELETUSKIRI
regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Maaeluministri 21. detsembri 2022. a
määruse nr 75 „Perioodi 2023–2027 keskkonnasõbraliku majandamise toetus“
muutmine“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 7 lõike 2, § 15 lõike 2 ning § 38 lõike 3 alusel.

Määrusega muudetakse maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 75 „Perioodi 2023–2027 keskkonnasõbraliku majandamise toetus“ (edaspidi *määrus nr 75*).

Määruses tehtavad muudatused tulenevad peamiselt „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027“ (edaspidi *strateegiakava*) muutmisest.

Määruses nr 75 tehtavad muudatused on sisulised. Olulisemateks muudatusteks on turvasmuldade osatähtsuse alandamine, mis on seotud maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise standardiga, mis käsitleb mulla ja süsinikuvarude kaitset. Koolituse nõude puhul laiendatakse sobilike koolituste pakkujate nimekirja. Täiendatakse happelise mulla lupjamise lisategevuse nõuet, mille kohaselt ei ole taotlejal enam kohustust kasutada tuhka. Elektroonilise põlluraamatu pidamise puhul muudetakse nõuet selliselt, et alates 2025. aasta 1. maist peab taotleja pidama põlluraamatut elektrooniliselt Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) e-teenuse keskkonnas või *PRIA* e-teenuse keskkonnaga liidestatud e-teenuse keskkonnas (edaspidi ka *liidestatud eratarkvara*). Lisaks täpsustatakse, et 2025. aastal tuleb taotlejal lämmastikubilanssi pidada ja andmed 1. detsembriks esitada ainult nende põldude kohta, millel kasvatatakse põhikultuurina tali- või suvinisu.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduskeskkonnapoliitika osakonna otsetoetuste valdkonna nõunik Birgit Pai (625 6146, birgit.pai@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule on teinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Ketlyn Roze (625 6127, ketlyn.roze@agri.ee). Keeleliselt toimetas eelnõu Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) koosneb kahest paragrahvist.

Eelnõu § 1 punktiga 1 asendatakse määruse nr 75 § 3 lõikes 5 arv „70“ arvuga „65“. Muudatus on seotud toetuse minimaalse ja maksimaalse ühikumääraga. Keskkonnasõbraliku majandamise toetuse põhitegevuse ühikumäär sõltub sellest, mis kultuuri kasvatatakse ja kas seda kultuuri kasvatatakse mahepõllumajanduslikul maal või mitte. Seejuures on toodud, et mahepõllumajanduslikul maal kasvatatava köögivilja eest antakse toetust, kui köögivilja põllu põhimullana on üle 70 protsendi ulatuses turvasmullad (M, S, R, AM) või erodeeritud (E, e) ja deluviaalmuldade (D) kompleks. Käesoleva muudatusega tuuakse köögivilja kasvatamise korral põllu põhimulla osatähtsus 70 protsendilt 65 protsendile. See tähendab, et taotlejale antakse nii mahepõllumajanduslikul maal kui mitte mahepõllumajanduslikul maal kasvatatava köögivilja eest toetust, kui köögivilja põllu põhimullana on üle 65 protsendi ulatuses turvasmullad (M, S, R, AM) või erodeeritud (E, e) ja deluviaalmuldade (D) kompleks.

Muudatus on seotud maaeluministri 29. detsembri 2024. a määruse nr 68 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded ning kohustuslikud majandamisnõuded“ § 3 lõikega 2¹. Nimetatud määruse kohaselt loetakse alates 2025. aastast maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõude (edaspidi *HPK*) 2 puhul turvasmullaga põllumajandusmaaks põld, millel on turvasmulla osatähtsus vähemalt 65 protsenti. Lävendi langetamise põhjus oli toonane läbirääkimiste tulemus Euroopa Komisjoniga ning oluline oli, et nõue kohalduks rohkematele turvasmuldadega põldudel ja 65 protsenti oli maksimum määr, millega toona Euroopa Komisjoniga kokkuleppe saavutati. Selleks, et vähendada erinevates toetustes olevate nõuete protsentide erinevust ja vähendada seeläbi taotlejate halduskoormust on vajalik, et ka keskkonnasõbraliku majandamise toetuse raames sätestatud protsent ühilduks HPK 2 nõudega.

Eelnõu § 1 punktiga 2 täiendatakse määruse nr 75 § 6 lõiget 6 punktiga 15, mille kohaselt kehtestatakse lepalehise toompihlaka istutustihedus, mis on vähemalt 1400 istikut hektari kohta. Toompihlakas (*Amelanchier*) on levinud peamiselt põhjapool parasvöötmes ja kasvab ka Eesti tingimustes. Teadaolevalt on Eestis köögivilja-, puuvilja- ja marjakultuuridega isevarustatuse tase madal ja kasvupinnadki on üldises plaanis langustrendis, seega on oluline võimalikult paljude puu- ja köögiviljade ning marjakultuuride kasvatamise toetamine läbi erinevate toetusmeetmete. Alates 2020. aastast on toompihlaka kasvatamine olnud aga tõusutrendis. PRIA taotlemise andmetele tuginedes on näha, et toompihlaka kasvatamise eest on toetusi 2022. aastal taotletud 10,86 hektari kohta ning 2023. aastal 10,26 hektari kohta. Tuginedes Eesti Maaülikooli spetsialiste teadmistele, siis Eestis kasvatatakse viljade saamise eesmärgil ainult lepalehist toompihlakat (*Amelanchier alnifolia*). Seega lepalehisele toompihlakale seatakse, nagu teiste kultuuride puhul, minimaalne istutustihedus, mis on vähemalt 1400 istikut hektari kohta.

Eelnõu § 1 punktiga 3 sõnastatakse määruse nr 75 § 6 lõige 12 ümber. Muudetud sõnastuse kohaselt lisatakse viide maaeluministri 19. detsembri 2018. a määruse nr 75 „Maaparandushoiutööde nõuded“ lisale „Põllumajandusmaal muldade lubjatarbe määramine“. Viite lisamine on vajalik eelkõige selleks, et sätestada lubjatarbekaardi koostamise aluseks võetud meetodika. Nimetatud lisa järgi arvestatakse lubjatarbe arvutamisel mitmeid parameetreid, milleks on mulla happesus ehk pH väärtus, orgaanilise süsiniku sisaldus, mullatüüp ja mulla veerežiim. Need on Eesti tingimustes ühed olulisemad näitajad, mille kaudu arvutatakse lubjatarve, sest lubjatarbe arvutamiseks ei piisa ainuüksi pH väärtuse olemasolust.

Mullatüübi arvestamine on vajalik, kuna erinevate uuringute põhjal on teada, et näiteks mineraalmuld vajab lupjamist juba siis, kui liikuva kaltsiumi sisaldus on alla 1500 mg/kg, kuid turvasmuldade puhul tekib lupjamise vajadus siis, kui liikuv kaltsium on alla 5500 mg/kg. Samuti on erinevate mikroelementide kättesaadavus taimetele seotud mullatüübiga, millel see kasvab. Näiteks mulla puhul, mis on kerge lõimisega ja happeline, on molübdeeni ja seleeni kättesaadavus taimedele pärsitud. Molübdeen on aga väga vajalik mikroelement liblikõieliste taimede mügarbakteritele. Mulla vee režiimi mängib samuti olulist rolli. Näiteks lutsern on tundlik mangaani suhtes, mis muutub taimetele toksiliseks just märjas ja happelises mullas. Orgaanilise süsiniku ja mulla pH vahel on aga väga tihe seos. Nimelt, mida happelisem on muld, see tähendab mida kõrgem on mulla pH väärtus, seda madalam on aga selles mullas orgaanilise süsiniku sisaldus. Orgaaniline süsinik näitab meile, mis seisus on mulla huumusvaru. Huumus on mulda sattunud orgaaniline materjal, mis ajapikku laguneb ja salvestab endas taimede kasvuks vajalikku süsinikku. Eesti teadlaste poolt välja töötatud meetodika on avaldatud ka materjalis „Väetamise ABC“, mis ühtib nimetatud lisa 1 toodud meetodikaga, kuid mis ei ole juriidiliselt siduv dokument, mida on aga määruse nr 75 lisa „Põllumajandusmaal muldade lubjatarbe määramine“.

Alates 2024. aasta novembrist on PRIA e-teenuse keskkonnas põldude haldamise teenuses taotlejatele avatud uus tööriist ehk lupjamissoovituse funktsioon ja Maaelu Teadmuskeskus (edaspidi *METK*) enam lubjatarbekaarte ei väljasta. Küll aga võtab PRIA e-teenus lubiväetise kasutamise soovitusel lubjatarbekaardi koostamisel automaatselt arvesse ainult *METK* laboris analüüsitud mullaproovide tulemusel, mis tähendab, et PRIA e-teenuses on lupjamissoovituse

funktsiooni kasutamisel algandmeteks mullaproovid, mis on analüüsitud METK laboris. Seega METK oma poolt arvutab oma algoritme kasutades lubjatarbe ja PRIA e-teenuse lupjamissoovituse funktsioon pärib põllu geomeetria järgi mullaproovi punktidele välja arvutatud lupjamissoovitused ja koostab selle põhjal lubjatarbekaardi. Happelise mulla lupjamise lisategevuse elluviimisel saab taotleja vajaliku lubjatarbe soovitusel koos lubjatarbekaardiga kätte PRIA e-teenuse keskkonnast.

Taotleja, kelle mullaproovid on analüüsitud mujal kui METK laboris päritakse põldude kohta, millel soovitakse ellu viia happelise mulla lupjamise lisategevust, lõimise ja orgaanilise süsiniku andmed EstSoil kaardilt. Igal juhul tuleb taotlejal jälgida, et happelise mulla lupjamise lisategevuse ellu viimise korral on tal lubjatarbekaart PRIA keskkonnas olemas hiljemalt kohustuseaasta 1. detsembriks.

Eelnõu § 1 punktidega 4 ja 13 reguleeritakse e-põlluraamatuga seonduv. Määruse nr 75 § 10 sisu muutub. Esiteks peab taotleja hakkama pidama põlluraamatut elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonnas või PRIA e-teenuse keskkonnaga liidestatud e-teenuse keskkonnas alates 1. maist 2025. aastal. Kuigi e-põlluraamatu pidamise kohustus rakendus kohustusliku nõudena alates 15. juulist 2023, ei olnud nõutud, et e-põlluraamatut peetaks PRIA e-teenuse keskkonnaga liidestatud e-teenuse keskkonnas ehk liidestatud eratarkvaras.

See tähendab, et kuni 30. aprillini 2025 on lubatud taotlejal kasutada ka sellist eratarkvara, mis ei ole PRIA e-teenuse keskkonnaga liidestatud, kuid alates 1. maist 2025 on taotlejal kohustus kasutada eratarkvara, mis on liidestatud PRIA e-teenuse keskkonnaga. Kui aga taotleja, kes peab e-põlluraamatut eratarkvaras, mis ei ole hiljemalt 1. maiks 2025. aastal PRIA e-teenuse keskkonnaga liidestatud, siis ei saa lugeda nõuet täidetuks. Kuigi olles suhelnud erinevate Eesti turul tegutsevate eratarkvaradega, on nad hinnanud, et liidestuse loomine hiljemalt 1. maiks 2025. aastal ei ole problemaatiline. Küll aga, kui tulevikus peaks tekkima turule uusi eratarkvarasid, siis ka nemad peavad selle tingimusega oma arenduste käigus arvestama, kui nad soovivad pakkuda oma kasutajatele teenust, millega kasutaja saab muuhulgas ära täita ühe keskkonnasõbraliku majandamise toetuse põhitegevuse tingimuse.

Liidestuse tegelik vajadus on tingitud PRIA ja eratarkvarade sujuvas andmevahetuses. Liidestus on vaja selleks, et taotleja ise ei peaks andmeid mitmeid kordi sisestama erinevates süsteemides, kui ka selleks, et PRIA kontrolli tehes omaks vajalikke andmeid. Kuna liidestuse loomine on eratarkvarade jaoks ajamahukas, vajab lisatööd ja ressursse, tuleb anda eratarkvaradele võimalik ajaline puhver, mille käigus eespool mainitud liidestus luua. Seega taotleja, kes 2025. aastal peab e-põlluraamatut eratarkvaras, peab arvestama, et kui tema kasutatav eratarkvara ei ole liidestunud PRIA e-teenuse keskkonnaga hiljemalt 1. maiks 2025. a, siis ei ole see põhitegevuse elluviimise nõue täidetud. Seejuures tuleme meelde, et Excelis peetavat põlluraamatut ei käsitleta e-teenuse keskkonnana, kuna tegemist on kasutaja arvutisse paigaldatud tabelarvutusprogrammiga. E-teenus on aga teenus, mida osutatakse ja kasutatakse elektrooniliste kanalite kaudu, peamiselt internetis või mobiiltelefoni teel ja keskkonnasõbraliku majandamise toetuse e-põlluraamatu nõude puhul võetakse arvesse üksnes PRIA e-teenuse keskkonnas või PRIA e-teenuse keskkonnaga liidestatud e-teenuse keskkonnas peetavat põlluraamatut.

Teiseks peab taotleja esitama e-põlluraamatusse kantud andmed PRIA-le elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu (eelnõu § 1 p 4). Toodud muudatused jõustuvad 1. mail 2025. aastal (eelnõu § 2). See tähendab, et taotleja võib pidada põlluraamatut elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonnas või PRIA e-teenuse keskkonnaga liidestamata muus e-teenuse keskkonnas kuni 2025. aasta 30. aprillini (eelnõu § 1 p 13). Kuna alates 1. maist 2025 peab taotleja pidama põlluraamatut elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonnas või PRIA e-teenuse keskkonnaga liidestatud eratarkvaras, siis on taotlejal võimalik alates samast kuupäevast oma andmeid ka PRIA-ga liidestatud eratarkvarast PRIA-le esitada.

Eelnõu § 1 punktiga 5 loetakse § 11 olemasolev tekst lõikeks 1 ja täiendatakse paragrahvi lõikega 2, mille kohaselt taotleja esitab lämmastikubilansi arvestuse PRIA-le elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu hiljemalt kohustuseaasta 1. detsembriks. 1. detsember peaks olema kuupäev, mil aktiivsed põllutööd on juba tehtud ja saagid põldudelt koristatud. Lämmastikubilansi koostamiseks on oluline, et oleks olemas e-põlluraamatus andmed põllu kohta. PRIA e-teenuse keskkond on seotud toetuste taotlemisega, seega on taotlejal andmed põldude kohta juba olemas ning PRIA e-põlluraamatu teenus asub samas kohas. Lämmastikubilansi arvutamiseks on vaja teada eelkõige järgmisi andmeid:

- kasvatatav kultuur,
- kasvatatava kultuuri külvisenorm,
- mineraalväetamisega väetamise lämmastiku kogus tegevaines,
- orgaaniliseväetisega väetamise lämmastiku kogus tegevaines,
- kasvatatava kultuuri saagikus,
- proteiini kuivaineline %,
- allakülv (olemasolul),
- vahekultuur (olemasolul) ja
- mullaproovide analüüsi tulemused.

Kui taotleja peab e-põlluraamatut eratarkvaras, siis pärast 1. maid 2025, mil eratarkvara on liidestatud PRIA e-teenuse keskkonnaga, ei ole taotlejal sisuliselt vaja teha muud, kui pidada e-põlluraamatut ja sisestada eratarkvarasse tehtud põllumajanduslikke tegevusi. Liidestuse tõttu saavad andmed liikuda eratarkvarast PRIA e-teenuse keskkonda, kus lämmastikubilansi arvestus tehakse automaatselt olemasolevate andmete põhjal. Taotlejal pole vajalik ise lämmastikubilansi arvutust algtada ega käivitada. PRIA e-põlluraamatus on NPK kalkulaator üks e-põlluraamatu tööriistadest. NPK kalkulaatori alt leiabki taotlejal lämmastikubilansi arvestuse. Lisaks lämmastikubilansile ehk NPK kalkulaatorile on taotlejale avatud tööriistadeks veel huumusbilansi kalkulaator ja lupjammissoovituse funktsioon. Need tööriistad on avatud kõigile taotlejatele tasuta kasutamiseks. Seejuures võib taotleja lämmastikubilansi nõude täitmiseks kasutada teisi tööriistu kui NPK kalkulaator. NPK kalkulaator annab muuhulgas soovitusi lisaks lämmastikule ka fosfori ja kaaliumi kasutamisele.

Kuna tegemist on esimese lämmastikubilansi nõude rakendamise aastaga, on lämmastikubilansi koostamise käigus saadud tulemus eelkõige oluline ja vajalik taotleja enda vaatest. See tähendab, et lämmastikubilansi tulemuse õigsuse tagamine on eelkõige taotleja enda huvides. See tähendab, et 2025. aastal ei kontrollita taotleja lämmastikubilansi arvestuse tulemuse õigusust. Rõhutame, et tegemist on taotlejale mõeldud abistava tööriistaga, mis aitab tal paremini planeerida lämmastikväetiste kasutamist.

Eelnõu § 1 punktiga 6 täiendatakse määruse nr 75 § 16 lõiget 1 nii, et koolitustegevusena läheksid arvesse ka teadus- ja arendusasutuste ning kutseõppeasutuste läbiviidud koolitused. Seni on need arvesse läinud juhul, kui need on läbiviidud „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ alusel antava teadmussiirde pikaajaliste programmide rakendamise toetuse või strateegiakava alusel antava teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi arendamise toetuse raames.

Eelnõu § 1 punktiga 7 täiendatakse määruse nr 75 § 18 lõikega 3, mille kohaselt tuleb taotlejal teha PRIA heakskiidetud mobiilirakendust kasutades asukohapõhine pilt tõendamaks, et on kasutanud maasikaridades multši. Heaks kiidetud mobiilirakendust tegevuste tõendamiseks on rakendatud varasemalt ka orgaanilise multši kasutamise lisategevuse puhul. Mobiilirakenduse kasutamise eeliseks on mh vähendada PRIA töökoormust. Mõnevõrra suurendab see taotleja halduskoormust, kuid pikemas perspektiivis soovime suunata taotlejat kasutama rohkem digitaalseid lahendusi ning vähendada taotleja enda ajakulu kohapealses kontrollis osalemisel.

Alates 2023. aastast rakendunud pinnaseiresüsteemile ning vastavalt komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/1173¹ artiklitele 10 ja 11, võivad liikmesriigid kasutada lisaks kohustuslikele Copernicuse Sentineli satelliidi piltidele ka muid vähemalt samaväärse väärtusega andmeid nagu näiteks asukohamärgisega fotod. Asukohamärgisega fotode tegemine ja nende edastamine eeldab vastava rakenduse s.o äpi kasutuselevõttu, millega tehtud fotode asukoht ja aeg on valideeritud ning tagatud on fotode autentsus. Seetõttu ei ole PRIA heakskiidetud mobiilirakendust kasutades tehtud asukohamärgisega foto võrreldav niisama telefoniga tehtud ja e-posti teel saadetud fotoga, kuna viimati nimetatu metaandmed on lihtsasti manipuleeritavad ega anna kindlust foto autentsuses.

PRIA on välja töötanud ning kasutusele võtnud vastava mobiilirakenduse (Iva äpp) asukohamärgisega fotode tegemiseks. Nimetatud mobiilirakendust kasutatakse pinnaseiresüsteemi kohaldamiseks ning see on vajalik juhtudeks, kui pinnaseiresüsteemi käigus on tuvastatud mittevastavus toetuse nõuete täimisel. Kuna pinnaseiresüsteem on kontrollisüsteemist eraldiseisev, mis on mõeldud erinevate toetuste raames põllumajanduslike tegevuste seiramiseks, jälgimiseks ja hindamiseks, tähendab, et tuvastatud mittevastavuse korral ei järgne koheselt nt toetuse vähendamine, vaid taotlejale antakse võimalus tegevused vastavusse viia, sealhulgas enda poolt tehtud tegevusi tõendada. Juhul, kui PRIA-l ei ole võimalik olemasolevate usaldusväärsate ja kättesaadavate seireandmete pealt vastavust tuvastada (nt kultuuri tuvastada), tuleb läbi viia järeltegevused, milleks võib kasutada eelnimetatud mobiilirakendust asukohamärgisega fotode tegemiseks. Peamiselt kasutatakse antud funktsiooni toetusõiguslikkuse nõuete seiramiseks.

Teisisõnu tähendab, et taotlejale edastatakse fotoülesanne, mille puhul saadab PRIA taotlejale e-kirja, milles palutakse teha hiljemalt etteantud kuupäevaks asukohamärgisega foto olukorrast põllul, millega tõendatakse tegelikku olukorda põllul. Foto tuleb teha PRIA vastavas mobiilirakenduses (Iva), st väljaspool rakendust tehtud fotosid ei saa kasutada. Lisaks fotole salvestab rakendus ka foto tegemise asukoha, suuna ning aja. Juhul, kui fotodelt ei olnud võimalik reaalselt olukorda põllul hinnata või fotoülesannet ei täidetud tähtajaks, võib PRIA-l olla tarvis olukorra hindamiseks läbi viia kohapealne kontroll.

Täpsemad juhised ning infomaterjal nimetatud mobiilirakenduse kasutamiseks ning ülesande täitmiseks on leitav ka PRIA veebilehel <https://www.pria.ee/infokeskus/iva>.

Eelnõu § 1 punktiga 8 loetakse määruse nr 75 § 24 olemasolev tekst lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõikega 2, mille kohaselt tuleb vahekultuuri lisategevuse elluviimise korral teha oma tegevuse tõendamiseks asukohapõhine pilt, kasutades PRIA heakskiidetud mobiilirakendust. Muudatuse vajalikkust on kirjeldatud eelmises punktis.

Eelnõu § 1 punktiga 9 jäetakse määruse nr 75 § 25 lõike 2 esimesest lausest välja sõnad „tuhka või lisaks tuhale muud“. Eesti muldade üheks iseärasuseks ja probleemiks on piirkonniti karbonaadihappe lähtekivimi tõttu muldade hapestumine ja seda enim Lõuna- ja Kagu-Eestis. Hapestunud mullad ei paku meile vajalikke ökosüsteemiteenuseid ning takistavad põllumajandusmaa tootmispotentsiaali säilitamist või selle tõstmist. Tuha kasutamise üheks miinuseks on asjaolu, et tuhk on kõrge väävli sisaldusega ning pikaaegsemal kasutamisel akumuleerub mulda. Kui mullas tõuseb väävli sisaldus oluliselt, siis hakkab see negatiivselt mõjuma taime kasvule, pärssides selle kasvu ja arengut, kuna kõrge väävli sisalduse korral Ca ja Mg leostuvad mullast. Uuringud on ühtlasi näidanud, et tuhaga lupjamisel on mulla neutraliseerimise seisukohalt üsna lühiajaline mõju ja pikemas perspektiivis viib see hoopis mulla happelisemaks muutumiseni ja seda lupjamise eelnevast tasemest veelgi kehvemasse seis. Samuti võib tuha keemiline koostis olla partiiti erinev.

---

¹ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/1173, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 kohaldamise eeskirjad ühise põllumajanduspoliitika ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi kohta (ELT L 183, 08.07.2022, lk 23–34).

Seetõttu peame vajalikuks antud nõude juurest jätta välja kohustus kasutada lupjamisel tuhka. Taotlejale jääb võimalus valida väetiseregistrisse registreeritud lubimaterjalide osas, millega oma põlde lubjata ning seejuures võib ta seda teha vajadusel tuhaga, kuid kohustust tal enam ei oleks. Probleem lisaks väävli sisaldusele on ka tuha kättesaadavus ja seda just Lõuna- ja Kagu-Eesti piirkonnas. Kuna enamus tuhka leidub Põhja-Eestis, siis peavad Lõuna- ja Kagu-Eestis asuvad põllumajandustootjad transportima Põhja-Eestist vajalikku materjali, mis on aga kulukas. Samuti võib aastati tekkida probleeme üldise tuha kättesaadavusega ja seda ka Põhja-Eestis piirkonnas.

Eelnõu § 1 punktiga 10 sõnastatakse ümber määruse nr 75 § 25 lõige 3, mille kohaselt lubiväetise päritolu tõendav dokument peab olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadav. Sõnastuse muutmine on seotud eelmise punktiga.

Eelnõu § 1 punktiga 11 sõnastatakse määruse nr 75 § 29 lõige 2 ümber, mille kohaselt § 8 punktis 3 sätestatud nõuetele vastavust ja pärandniidu vastavust toetuse saamise nõuetele kontrollib Keskkonnaamet.. Muudatus on seotud vajadusega viidata § 8 punktile 3, kuna baasnõude kontrolli teeb Keskkonnaamet, kes lisaks kontrollib ka pärandniitudega seonduvat.

Eelnõu punktiga 12 tunnistatakse kehtetuks määruse nr 75 § 34 lõiked 6 ja 7. Kuna määruse nr 75 § 10 sisu muutub – muutub see, kus tuleb põlluraamatut pidada, ning lisandub kohustus e-põlluraamatusse kantud andmeid esitada PRIA-le (eelnõu § 1 p 4), siis võib määruse nr 75 § 34 lõige 6 tekitada segadust („Taotleja täidab §-s 10 sätestatud nõuet alates 2024. aasta 15. juulist.“). Seetõttu tunnistatakse see lõige kehtetuks. Enne 1. mail 2025 kehtinud põlluraamatu pidamise nõude sisu kajastub edaspidi ka eelnõu § 1 punktiga 13 lisatavas rakendussättes. Lisaks jõustub andmete esitamise kohustus ning säte, mille kohaselt peab taotleja pidama põlluraamatut elektrooniliselt kas PRIA e-teenuse keskkonnas või PRIA e-teenuse keskkonnaga liidestatud e-teenuse keskkonnas, 1. mail 2025. aastal. Taotleja võib pidada põlluraamatut elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonnas või PRIA e-teenuse keskkonnaga liidestamata muus eratarkvaras kuni 2025. aasta 30. aprillini.

Määruse nr 75 § 34 lõige 7 tunnistatakse samuti kehtetuks, kuna kohustus arvestada lämmastikubilanssi rakendub 2025. aastast. Taotleja peab esitama andmed nimetatud arvestuse kohta PRIA-le elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu hiljemalt kohustuseaasta 1. detsembriks.

Eelnõu § 1 punktiga 13 täiendatakse määruse nr 75 § 34 lõikega 10, mille muudatuse sisu on kirjeldatud põhjalikumalt eelnõu § 1 punkti 4 selgituste juures.

Lisaks täiendatakse määruse nr 75 § 34 lõikega 12, mille kohaselt kui 2025. aastal kasvatatakse põhikultuurina suvi- või talinisu, siis nende põldude kohta tuleb taotlejal arvestada lämmastikubilanssi ning selle tulemus tuleb esitada PRIA e-teenuse keskkonnas hiljemalt kohustuseaasta 1. detsembriks. Kui taotleja otsustab keskkonnasõbraliku majandamise toetust taotleda, siis on tal 2025. aastal kohustus lämmastikubilanssi arvestada nende põldude kohta, kus kasvatatakse põhikultuurina suvi- või talinisu. Kui taotleja, kes taotleb keskkonnasõbraliku majandamise toetust 2025. aastal ei kasvata põhikultuurina suvi- või talinisu, siis ei ole tal vajadust lämmastikubilanssi arvestada. Seega muude kultuuride puhul lämmastikubilansi arvestamine ei ole kohustuslik, küll aga võib taotleja seda teha kui soovib. 2026. aastast rakendub aga nõue juba kõikidele põldudele, kus lämmastikku sisaldavat väetist kasutatakse või kasvatatakse lämmastikku siduvat kultuuri.

Eelnõu § 2 kohaselt jõustuvad eelnõu § 1 punktid 4 ja 5 1. mail 2025. a. Seda seetõttu, et taotleja võib pidada põlluraamatut elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonnas või PRIA e-teenuse keskkonnaga liidestamata muus e-teenuse keskkonnas kuni 2025. aasta 30. aprillini. Alates 2025. aasta 1. maist peab taotleja pidama põlluraamatut elektrooniliselt PRIA e-teenuse

keskkonnas või PRIA e-teenuse keskkonnaga liidestatud e-teenuse keskkonnas. Kuna alates 1. maist 2025 peab taotleja pidama põllumaamatu elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonnas või PRIA e-teenuse keskkonnaga liidestatud eratarkvaras, siis on taotlejal võimalik oma andmeid (sh ka lämmastikubilansi andmeid) eratarkvarast PRIAle PRIA e-teenuse kaudu esitada alates 1. maist 2025.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel on võetud aluseks järgmised õigusaktid:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186);
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 183, 08.07.2022, lk 23–34);
- 3) Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2022/1172, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2116 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas ühises põllumajanduspoliitikas ning tingimuslikkusega seotud halduskaristuste kohaldamise ja arvutamise osas (ELT L 183, 08.07.2022, lk 12–22);
- 4) Komisjoni rakenduse määrus (EL) 2022/1173, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 kohaldamise eeskirjad ühise põllumajanduspoliitika ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi kohta (ELT L 183, 08.07.2022, lk 23–34);
- 5) Komisjoni delegeeritud määrusest (EL) nr 2022/126, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2115 täiendavate nõuetega teatavatele sekkumisviisidele, mille liikmesriigid määravad kindlaks kõnealuse määruse kohastes ajavahemikuks 2023–2027 ette nähtud ÜPP strateegiakavades, ning eeskirjadega, milles käsitletakse maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise (HPK) 1. standardi kohast suhtarvu (ELT L 20, 31.1.2022, lk 52–94).

4. Määruse mõjud

Muudatused puudutavad keskkonnasõbraliku majandamise toetuse taotlejaid, keda oli 2024. aasta taotlemise andmete põhjal kokku ca 2200.

Muudatuste mõju keskkonnale on positiivne, kuna kavandatud muudatuse kohaselt loobutakse lupjamisel tuha kasutamise kohustuslikkusest. See tähendab, et alates 2025. aastast ei ole taotlejal enam kohustust kasutada lupjamisel tuhka või tuhka ja sellele lisaks lubiväetist. Tuha puhul on täheldatud, et materjal on kõrge väävlis sisaldusega ja pikaaegsemal kasutamisel akumuliseerub mulda. Kui aga mullas tõuseb väävlis sisaldus oluliselt, siis hakkab see pärssima taime kasvu. Seega alates 2025. aastast võib taotleja ise valida missugust lubiväetist ta otsustab kasutada lupjamisel. Siiski tuleb taotlejal jälgida, et lupjamisel kasutatav lubiväetis on kantud väetiseregistrisse.

Muudatuste mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitusest korraldusele on kaudselt positiivne, kuna mõned tehtavad muudatused puudutavad otseselt ka PRIA inspektoreid. Üheks selleks näiteks on muudatus, mille kohaselt peab vahekultuuri kasvatamise lisategevuse elluviimise puhul taotleja tegema sarnaselt orgaanilise multši kasutamise lisategevusele, asukohapõhise pildi kasutades PRIA heakskiidetud mobiilirakendust (Iva äpp). Seega selle asemel on taotlejal kohustus esitada vahekultuuri kasvatamisest pilt, mille ta saab esitada Iva äpi kaudu. Mõnevõrra suurendab see taotleja halduskoormust, kuid pikemas perspektiivis soovime suunata taotlejat kasutama rohkem digitaalseid lahendusi ning vähendada seeläbi taotleja ajakulu kohapealses kontrollis osalemisel.

Lisaks tehakse muudatus e-põlluraamatu pidamise puhul, mille kohaselt tuleb hiljemalt 1. maiks 2025 taotlejal kasutada eratarkvara, mis on PRIA e-teenuse keskkonnaga liidestatud. Liidestuse eesmärk on sujuva andmevahetuse tagamine, mis tähendab, et andmed liiguvad eratarkvarast PRIA-sse sujuvalt. Taotlejal ei oleks seetõttu vaja eraldi PRIA keskkonda andmeid sisestada. Sama kehtib ka lämmastikubilansi arvestuses. Taotleja, kes kasutab liidestatud eratarkvara saab tänu liidestusele andmeid sujuvamalt PRIA keskkonnaga vahetada ning lämmastikubilansi arvestus tehakse juba PRIA süsteemis automaatselt ilma, et taotleja peaks eraldi arvestust alkatama või käivitama. Seejuures tuleb taotlejal aga jälgida, et põllul tehtud tegevuste kohta kantakse andmed e-põlluraamatusse.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne kulutusi ega tulusid riigieelarvest.

6. Määruse jõustumine

Määruse § 1 punktid 4 ja 5 jõustuvad 1. mail 2025. a.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks PRIAle.